

Macià, Keynes, Openheimer

JOAQUIM COELLO I BRUFAU

EL PUNT, 18/07/10

L'elegància és un concepte difús que es defineix amb dificultat perquè els seus atributs es deriven de l'apreciació i la valoració més que de fets objectius i quantificables. És més una qualitat que es transpira i es percep que un concepte que es transmet. L'elegància requereix un cert distanciament respecte de les idees i dels fets. Una discussió apassionada no és elegant, de la mateixa manera que els extrems en idees i comportaments estan per naturalesa allunyats de l'elegància que requereix sempre de neutralitat. És necessari estar per sobre de les passions, de la involucració excessiva en les qüestions, però l'elegància és compatible amb la lluita per les idees deixant de banda les qüestions menors i retenint les que són essencials.

Robert Oppenheimer és, malgrat que no hagi obtingut el premi Nobel, un dels grans físics teòrics del segle XX. Va dirigir el projecte Manhattan, que va donar lloc a la creació de la bomba atòmica utilitzada pels Estats Units per primera vegada a Hiroshima. Oppenheimer era un home de vasta cultura, més un gran físic que un gran matemàtic, més un descobridor que un desenvolupador, que causà l'admiració dels seus col·laboradors i alumnes per la brillantor de les seves idees: als anys trenta formà part del Partit Comunista i, malgrat el risc que per a un programa militar representa aquesta relació, va ser elegit cap del programa militar més important de la història dels EUA.

Quan l'URSS fa esclatar la seva primera bomba atòmica el 1949, es fa evident que la cursa d'armaments esdevindrà inevitable. Oppenheimer

s'oposa inicialment al desenvolupament de la bomba de fusió, mil vegades més potent que la de fissió utilitzada a Hiroshima, i promou, sense èxit, un control internacional de l'arsenal nuclear, perquè pensa que una cursa d'armaments és indesitjable pel risc de destrucció que genera, el canvi de poder polític que implica, la focalització científica i la despesa econòmica en què incorren les primeres potències del món, que suposa un enorme cost d'oportunitats per a la humanitat.

John Maynard Keynes és l'economista més important del segle passat. La seva teoria que els mercats no poden deixar-se lliures i la intervenció de l'estat per prioritzar el creixement per sobre de l'equilibri pressupostari i l'estabilitat de la moneda estableixen una base doctrinal que avui és encara practicada especialment en moments de crisi econòmica com els actuals. És Keynes un home d'ampla visió i d'interessos diversos especialment en el camp de les arts, forma part del grup d'artistes i literats Bloomsbury, que “busca la veritat i la bellesa per sobre de qualsevol altre objectiu”, és amic de Lytton Strachey i Virginia Woolf, però sobretot és capaç de presentar una teoria econòmicament revolucionària al seu temps amb el distanciament de qui està convençut de les pròpies idees i invita a la discussió sobre la base de la racionalitat aquells que s'aferren a teories del moment ja superades com ara el patró or.

Francesc Macià inicia la carrera militar, que abandona als 47 anys arran de l'assalt dels militars al diari La Veu de Catalunya. Des d'aquest moment es converteix en un independentista que defensa Catalunya per sobre de qualsevol altra qüestió, que busca el suport de l'URSS el 1925, que intenta i fracassa en una penetració de guerrilles al Principat des de Prats de Molló i que s'ha d'exiliar per les seves accions subversives i

revolucionaries. Però malgrat els intents fallits, com ara la proclamació de la República Catalana amb l'adveniment de la República l'abril del 1931, i el pacte de l'Estatut de Núria el 1932, que ha de ser adaptat a la constitució de la República, manté sempre una elegància en el comportament que malgrat la radicalitat d'algunes de les seves propostes polítiques no li fa mai perdre la raó en la seva estratègia política: el debat i la paraula. És coneguda la seva conversa amb el president de la Diputació de Barcelona el 14 d'abril de 1931, dia de les eleccions que donen pas a la República, quan es presenta a “prendre possessió” de la institució, i a l'advertiment del president Joan Maluquer, “només li cediré el Palau per la força”, respon Macià posant-li el braç per sobre l'espatlla: “Consideri-ho un acte de força”. Són Oppenheimer, Keynes i Macià tres personalitats que en l'àmbit de la ciència, l'economia i la política deixen una empremta profunda pel que fan i com ho fan, però sempre des del respecte als altres, el debat i l'exemple. Són els dos primers polifacètics, interessats pel que fan professionalment, en el que triomfen de manera indiscutible, però també per la literatura, l'art i la filosofia, és a dir, pel que envolta la vida. Macià és un home que aboca tota la seva voluntat a aconseguir l'objectiu que considera essencial, el més important per a ell, que és Catalunya. Els primers triomfen amb un esforç limitat i una dedicació parcial, i el tercer no aconsegueix l'objectiu del tot, malgrat que hi dedica la vida en tota la seva integritat, però l'elegància en el comportament, en l'expressió, en l'actitud i en la manera de plantejar i de lluitar pels objectius és el que els fa similars. Es han deixat un exemple d'elegància i generositat que els fa referències obligades, cadascun a la seva manera i en el seu àmbit.